Pöytäkirja TyVP 27/2023 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Torstai 9.11.2023 klo 12.15—14.00

Läsnä
puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk (1—5) (6 osittain)
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Anders Norrback r (1—5) (6 osittain)
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk (1—5) (6 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok (1—3) (4 osittain)
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (1—5) (6 osittain)
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd (1—4) (5 osittain)
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Timo Suhonen sd (1—5) (6 osittain)
varajäsen Juho Eerola ps (1—4) (5 osittain)
varajäsen Mia Laiho kok (5) (4 ja 6 osittain)
varajäsen Ville Valkonen kok (5) (4 ja 6 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen
istuntoasiainneuvos Miika Suves

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valtioneuvoston selvitys: Komission vuoden 2024 työohjelma

Valtioneuvoston E-selvitys E 41/2023 vp

Liiteasiakirja Komission vuoden 2024 työohjelma

Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valiokunta päätti kuulla asiantuntijoita. Kuultava: VNK

Valmis
5.1

4. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027

Hallituksen esitys HE 41/2023 vp

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2023 vp
Valiokunnan lausunto TyVL 3/2023 vp
Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 / luonnos 9.11.2023 / A 4
Pöytäkirjan liite Sd-valiokuntaryhmän muutosesitykset, liite B 4

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Yksityiskohtaisen käsittely aluksi ed. Lyly ehdotti ed. Rantasen ja ed. Suhosen kannattamana, että käsittelyn pohjaksi otetaan sd-valiokuntaryhmän laatima ja kokoukseen valiokunnan jäsenille jaettu teksti, liite B 4.

Ed. Kettunen ehdotti ed. Oinas-Panuman kannattamana, että käsittelyn pohjaksi otetaan eriävän mielipiteen 1 mukainen teksti.

Ed. Pekonen ehdotti, että käsittelyn pohjaksi otetaan eriävän mielipiteen 2 mukainen teksti ja ed. Diarra ehdotti, että käsittelyn pohjaksi otetaan eriävän mielipiteen 3 mukainen teksti. Molemmat ehdotukset raukesivat kannattamattomina.

Äänestettäessä ed. Lylyn ehdotuksesta ed. Kettusen ehdotusta vastaan ed. Lylyn ehdotus voitti äänin 3—2, 10 tyhjää.

Seuraavaksi äänestettiin ed. Lylyn ehdotuksesta lausuntoluonnosta vastaan. Suoritetussa äänestyksessä lausuntoluonnos hyväksyttiin käsittelyn pohjaksi äänin 8—3, 4 tyhjää.

Kappaleen 5 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Rantasen kannattamana, että kappaleen loppuun lisätään näin kuuluva teksti: ”Lisäksi valiokunta huomauttaa siitä, että asian laajuuden huomioon ottaen käsittelyaikataulu ja lainvalmistelu on tehty liian nopeasti ilman perusteellista valmistelua ja kokonaisarviota lain kokonaisvaikutuksista. Myöskään asiantuntijakuulemisissa ei ole riittävästi pystytty arvioimaan kokonaisvaikutuksia. Tästäkin syystä lain käytännön toteuttaminen ja se käytännön vaikutuksen ihmisiin voivat johtaa kohtuuttomuuksiin ihmisten elämässä ja lain soveltamisessa.”

Suoritetussa äänestyksessä ed. Lylyn ehdotuksesta lausuntoluonnosta vastaan lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 8—5, 2 tyhjää.

Kappaleen 12 kohdalla ed. Sammallahti ehdotti ed. Norrbackin kannattamana, että kappaleen toisesta virkkeestä poistetaan sana ”merkittävä”.

Suoritetussa äänestyksessä ed. Sammallahden ehdotuksesta lausuntoluonnosta vastaan ehdotus hyväksyttiin äänin 7—8.

Ed. Lyly ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että kappaleen toisen virkkeen loppuun lisätään sanat ”ja ne on otettava suuntaa antavina lukuina” ja ilmaisu ”voivat vaikuttaa” muutetaan kuulumaan ”vaikuttavat” ja että viimeiseen virkkeen sanan ”laadukkaasti” tilalle muutetaan sana ”hyvin” ja lisäksi, että kappaleen 12 perään lisätään näin kuuluvat uudet kappaleet:

”Viime vuosien hyvän talouskehityksen myötä työllisyys on noussut korkealle tasolle ja monet työttömät ovat löytäneet uutta työtä varsin nopeasti. Nyt työllisyys on kuitenkin jo kääntymässä laskusuuntaan ja näkymät ensi vuoden osalta ovat heikentyneet ja Suomi on taantumassa. Valiokunta toteaa, että työllisyyteen vaikuttavat erityisen paljon mm. talouden tilanne, investoinnit, rakentaminen, työperäinen maahanmuutto. Näihin asioihin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota ja panostettava niille alueille, joissa selvästi nähdään taantumista, jotta vältettäisiin ajautuminen lamaan. Samaan aikaan tulevat sosiaaliturvan heikennykset ajoittuvat huonoon ajankohtaan ja ajavat taloudellisen tilateen heikentyessä pienituloiset ihmiset entistä vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen ja yhä useamman toimeentulotuen hakijaksi. Samalla nämä toimet laskevat yleistä kulutuskysyntää.

Valiokunta toteaa, että nyt työttömyyden kääntyessä nousuun muun muassa uudisrakentamisen romahtamisen ja viennin hidastumisen vuoksi olisi työllisyysmäärärahat säilytettävä tämän vuoden tasolla. Määrärahaan ei pidä tehdä 41 miljoonan euron leikkausta.

Valiokunta toteaa asiantuntijalausuntoihin perustuen, vaikka hallituksen toimin osa 250 000:sta työttömästä työllistyisi, tarkoittaisi se kuitenkin valtaosalle työttömistä suoraa taloudellisen turvan laskua ja siirtymistä yhä enemmän viimesijaisen toimeentulotuen ja asumistuen varaan. Samalla siinä siirrytään yhä enemmän palkansaajien ja työantajien rahoittamalta ansioturvalta yksin valtion rahoittamalle turvalle. Tämä lisää suoraan valtion menoja.”

Suoritetussa äänestyksessä ed. Lylyn ehdotuksista lausuntoluonnosta vastaan lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 8—5, 2 tyhjää.

Kappaleen 14 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että kappaleen toisesta virkkeestä poistetaan sanat ”nykyisen aikuiskoulutustuen tilalle löydetään korvaava malli” ja että virke muutetaan kuulumaan näin: ”on löydettävä korvaava malli ennen nykyisen aikuiskoulutustuen lakkauttamista tai uudelleen kohdentamista, joka mahdollistaa nykyistä paremmin …”

Suoritetussa äänestyksessä ed. Lylyn ehdotuksista lausuntoluonnosta vastaan lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 8—7.

Kappaleen 15 loppuun lisättiin näin kuuluva lause: ”Valiokunta pitää tärkeänä, että saavutettu maahanmuuton taso pystytään säilyttämään myös jatkossa.”

Kappaleen 19 perään lisättiin näin kuuluva uusi kappale: ”Eri selvitysten perusteella työllistymisen keskeisinä esteinä ovat osaamisen puute, työpaikan ja työntekijän maantieteellinen kohtaanto-ongelma sekä työntekijän työkyky. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että toimenpiteitä kohdistetaan myös työllistymisen esteiden vähentämiseen. Työttömien työkykyisyyden ylläpitämiseksi olisi tärkeää seurata ja hoitaa heidän terveyttään.”

Kappaleen 22 kohdalla ed. Lyly ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että kappale 22 muutetaan ja että sen perään lisätään uusi kappale 22 a kuulumaan seuraavasti:

” (22) Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että suomalaisen työelämän on oltava hyvä ja turvallinen paikka jokaiselle. Valiokunnan saamien lausuntojen perusteella hallituksen lainsäädäntöuudistusten haittavaikutukset kohdistuvat selvästi enemmän naisiin ja lapsiin ja vievät naisten ja miesten välistä tasa-arvoa nykyistä huonompaan suuntaan. Valiokunta painottaa sukupuolivaikutusten arvioinnin merkitystä erityisesti nyt, kun hallituskaudella toteutetaan merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. On myös erittäin tärkeää, että hallituksen aikomien leikkausten vaikutukset arvioidaan kokonaisuudessaan tehtyä esitystä paremmin edellä mainitun kohdentumisen, sukupuolen, ikäryhmien, etnisen taustan ja vammaisuuden perusteella. Kohtuuttomat ja useasti samoja ihmisiä koskevat leikkaukset on jatkokäsittelyssä korjattava. Myös arviointien perusteella saatujen havaintojen perusteella on korjauksia esitykseen tehtävä.”

”(22 a) Valiokunta toteaa, että työttömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan tulevat heikennykset ja muutokset koskevat samoja ihmisiä tai perheitä. Vaikutukset kohdistuvat naisiin, osa-aikaisesti työskenteleviin, yksinhuoltajiin ja lapsiperheisiin.”

Suoritetussa äänestyksessä ed. Lylyn ehdotuksista lausuntoluonnosta vastaan lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 9—5, 2 tyhjää.

Lisäksi ed. Lyly ehdotti ed. Rantasen kannattamana, että lausuntoluonnokseen lisätään uusi näin kuuluva otsikko ”Työperäinen maahanmuutto” ja uusi kappale 23 seuraavasti:

”(23) Valiokunta toteaa, että työperäisessä maahanmuutossa on viime vuosina päästy hyvälle tasolle ja olisi erittäin tärkeää, että hallitus työskentelisi sen eteen, että voisimme pitää tämän nykyisen tason myös tulevina vuosina.”

Suoritetussa äänestyksessä ed. Lylyn ehdotuksesta lausuntoluonnosta vastaan lausuntoluonnos hyväksyttiin äänin 9—7.

Valiokunnan lausunnon tultua hyväksytyksi ed. Lyly ehdotti ed. Suhosen kannattamana, että valiokunta hyväksyy seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa vuosittain tasa-arvo-, yhdenvertaisuus- ja työllisyysvaikutusten kehittymistä ja toteutumista. Valtioneuvoston tulee tehdä havaitsemistaan epäkohdista ja muutostarpeista ehdotuksia valmistelun aloittamiseksi.”

Suoritetussa äänestyksessä lausumaehdotus hylättiin äänin 9—7.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Edustajat Kettunen ja Oinas-Panuma, edustaja Pekonen, edustaja Diarra sekä edustajat Lyly, Rantanen ja Suhonen varasivat tilaisuuden eriävien mielipiteiden jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävät mielipiteet on jätettävä viimeistään perjantaina 10.11.2023 klo 11.00.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: edustajat Kettunen ja Oinas-Panuma, edustaja Pekonen, edustaja Diarra sekä edustajat Lyly, Rantanen ja Suhonen, liitteet C—F 4.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilylain 75 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2023 vp
Eduskunnan vastaus EV 28/2023 vp
Valiokunnan mietintöluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilylain 75 §:n muuttamisesta / luonnos 9.11.2023 / A 5

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen sellaisenaan.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2023 vp

Valiokunnan lausunto TyVL 4/2023 vp
Asiantuntijalausunto HE 73/2023 vp TyV 09.11.2023 professori Liisa Häikiö Asiantuntijalausunto / Esitys 7.11.2023 / A 6
Lisäselvitys HE 73/2023 vp TyV 09.11.2023 sosiaali- ja terveysministeriö / Lisäselvitys / B 6

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:
- professori Liisa Häikiö, liite

Lisäselvitys
- sosiaali- ja terveysministeriö, liite

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta aloitti valmistavan keskustelun.

Merkittiin, että kokous ei enää ollut päätösvaltainen.

Valiokunta kävi epävirallista keskustelua asiasta.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2023 vp

Valiokunnan lausunto TyVL 5/2023 vp

Asiakohtaa ei käsitelty.

8. Muut asiat

-

9. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on lähikokous tiistaina 14.11.2023 klo 12.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen